

15 aastat TAKTIILSETE RAAMATUTE valmistamist *Tallinna Ülikooli integreeritud tehnoloogiate ja käsitöö erialal*

Suhtumine erivajadustesse on demokraatia ja tolerantsi indikaator ühiskonnas

Me elame piltide maailmas, maast madalast õpime tunnetama ümbritsevat kui visualiseerivaid pilte. Nägijatele on kõik see väga loomulik ning „tekst ja pilt” sulanduvad kiiresti mõistmiseks, millele aitavad tublisti kaasa illustratsioonid juturaamatutes. Nägemispuudega lastel on ümbritseva mõistmine komplitseeritum.

Puute- ehk taktilised raamatud on pimedalaapse pildiraamatud, mille abil saab temagi luua visualiseeritud maailma. Taktilise vaatlemise all mõistetakse sageli puudutus- ja tundeastinguid ehk puudutamist ja kogemist.

Kuigi need raamatud ei esita „päris” tegelikkust, siis 3D pilt püüab tegelikkust edastada, kuid ei ole tavaliselt „õige”.

Kuid sellistest piltidest teksti ja juhendamise toel on lapsele palju rõõmu, sest läbi kompimise saadakse ümbritsevast teada midagi uut.

Puuteraamatute toel ja abil õpitakse nägema ja mõtlema laiemalt ning üldisemalt, eesmärgiks on panna laps mõtlema, kogema ja looma, arvama, kujutlema uusi võimalusi probleemide lahendamiseks.

Taktilised raamatud aitavad arendada peenmotoorikat ja fantaasiat, õpetavad loovat väljenduslaadi, ka ilutaju, annavad võimaluse avardada maailmapilti erinevate aistingukanalite vahendusel.

Taktiliste raamatute valmistamiseks võib kasutada väga erinevaid materjale: katsudes krabisevaid, nagisevaid, kahisevaid, erinevate faktuuridega tekstiile, nahka, kive, sulgi, pappi, puitu, metalli, käsitöömassi, seemneid, maitseaineid, kuivaineid – kokkuvõtlikult selliseid materjale, mis kõige sobivamalt annavad edasi aistingu ja kujutlema tegelikkust naturaalsest kujutatavast esemest või elusolendist.

Raamatute valmistamisel tuleb arvestada sellega, et kõik kasutatavad materjalid oleksid mürgivabad, ei oleks ohtlikult teravad ja et piltidel kujutatavad esemed püsiks

tugevalt lehekülgedel ning kõik see, millele pisikesed sõrmed võivad taha hakata, oleks hästi peidetud. Tugevad värvikontrastid aitavad aktiviseerida ja arendada vaegnägija võimalikku järelolevat nägemisaistingut.

Mitmesugused nõopide, lukkude, sõlmede, taskute, aasade, paelte, nõõride sulgemine-avamine-sõlmimine-sidumine ehk kõik, mis sõrmede tööd tingib aitavad arendada puuetega laste peenmotoorikat ning võimaldavad kogeda avastamisrõõmu.

Kui kõigele eelnevale lisada veel must-valged tekstid ja Braille ehk punkt kirja tekstid ning lindistus heliefektidega, saame valmis unikaalse puuteraamatu.

Selliste raamatute abil saab selgitada ka looduses esinevaid kontraste - väga suurte ja väga väikeste esemete-olendite kuju teatavates proportsioonides. Kätega katsutavad pildid aitavad seega vaegnägijal/pimedal lapsel tõlgitseda ja ette kujutada teda ümbritsevat maailma. Pime laps peab õppima maailma tunnetama, sest see mõjutab kogu tema edasist arengut.

Suureks abiks ja toeks combatavate raamatute lugemisel on emad-isad, suuremad nägijatest õed-vennad, ka kasvatajad, õpetajad. Koos lugedes-tegutsedes leitakse kindlasti midagi uut ja põnevat asjade, tegevuste ning ilmingute kohta, mille üle üheskoos arutleda ning mõtteid mõlgutada, avardades nii lapse maailmapilti.

Tallinna Ülikoolis valmis esimene puute-raamat "Kits kilu karja" 2005.a. augustis Monika Jaigi koostatud bakalaureusetöona.

Üliõpilase sooviks oli pimedatele lastele tutvustada meie esivanemate olemisi-tegemisi läbi pärimuskultuuri: Kuusalu rahvalaulu baasil. Raamatu idee on väga hea, see on nutikalt lahendatud, teostuselt äärmiselt korrektne ning maitsekas, tehnoloogiatest on esindatud sisuliselt kõik, mida õpingute jooksul käsitleti: õmblemine, heegeldamine, kudumine, telgedel kudumine, tikkimine, rahvuslike vööde ja paelte kudumine-palmitsemine, viltimine-nõelviltimine.

Juhendava õppejõu, üliõpilaste ning Valga maakonna õpetajate koostööd tunnustati 30.10.2007.a. Haridus- ja Teadusministeeriumi poolt kui 2006/2007. õppeaasta

„Väärt Tegu”.

Valminud puuteraamatud on kingitud: Eesti Pimedate Raamatukogule, Tallinna Heleni Koolile, Eesti Vabaõhumuuseumile, Tervishoiumuuseumile.

Käelised oskused on osa inimese intelligentsusest, head käelised oskused aitavad asjadest aru saada ja neid asju ning ümbritsevat mõista.

Juhendaja: Tiia Artla

TALLINN UNIVERSITY